

V.l.n.r.: Hindrik, Geartsje, Gaiske en Jorrit. Ze maken lol maar kunnen ook goed over hun verdriet praten.

Rechts: Gaiske houdt een als lieveheersbeestje beschilderd steen vast, bedoeld voor op het graf van haar vader.

Geartsje's man bleek ongeneeslijk ziek

“IK KOOS VOOR MIJN GEZIN”

Je bent verliefd, bouwt samen een leven. Met vrienden, leuk werk en prachtige kinderen. Dat alles had Geartsje. Tot haar man ziek werd.

Door: Nathalie de Graaf / Fotografie: Gregor Servais

“**H**ij heeft vast te veel gezopen na het skiën, dacht ik toen Ids moe was tijdens onze wintersportvakantie. Hij ging 's avonds niet veel later naar bed dan onze zoons van vier en twee, maar ik zocht er verder niets achter. Pas toen de griep niet over ging werd ik bezorgd. ‘Als ik mijn hoofd omdraai, dan komt het beeld later,’ zei hij. De huisarts dacht aan iets neurologisch en verwees ons door. Ik weet nog goed dat we in het kamertje van de neuroloog zaten te wachten op de uitslag van de vele scans en MRI's. Het ging inmiddels al beter met Ids en we dachten dat het wel mee zou vallen. ‘Dit is het niet en dat is het niet,’ somde de neuroloog op. Om te eindigen met: ‘Dus ik denk dat het MS is.’ Mijn man was stomverbaasd. ‘Hoe kom je daar nu bij?’ riep hij uit. De toekomst zoals ik me die altijd had voorgesteld veranderde van het ene op het andere moment. Ik zag mezelf al voor een zieke man zorgen en achter een rolstoel lopen.

Aanvankelijk leek het allemaal goed te gaan en de prognoses waren gunstig. ‘Omdat u al veertig bent is de kans groot dat het ziekteverloop mild zal zijn,’ had de neuroloog ons verteld. We hadden hoop. Ids was moe en ik gaf hem de ruimte om naar bed te gaan als hij daar behoefte aan had. Toen begon ik al alleen voor de kinderen te zorgen.

Ik had op dat moment net mijn droombaan gekregen, op de sportredactie van Omroep Friesland. Dat betekende 's avonds en in het weekend werken. Ids zou op de kinderen passen, maar dat ging niet. Dus sprong mijn schoonmoeder heel vaak in. Toch moest ik uiteindelijk die baan opzeggen.

‘Heb je nu je zin?’ schreeuwde hij naar beneden als hij weer eens gevallen was. Hij kon niet meer goed lopen, viel heel vaak. Het ergste was dat hij zo boos op mij was, alsof ik er iets aan kon doen. Het was me een paar maanden na de diagnose in 2000 al opgevallen dat zijn karakter veranderde. Toen al was hij veel sneller geïrriteerd, de positieve en opgewekte Ids was helemaal weg. Hij vergat afspraken en wist niet meer

welke dag het was. Zelf had hij het niet door dat hij veranderde, hij had helemaal geen inzicht in zijn eigen ziekte, zowel lichamelijk als psychisch niet. Hij zag zichzelf bijvoorbeeld nog wel over een voetbalveld rennen, terwijl hij allang niet meer kon lopen. Maar het ergste was dat zijn gedachtepatronen niet meer te volgen waren, hij was zo vreselijk in de war. Ik heb heel vaak gedacht: zat hij maar in een rolstoel. Dat is ook vreselijk natuurlijk, maar met die karakterveranderingen is bijna niet om te gaan.

Het klinkt gek dat we nog aan een derde kindje zijn begonnen, maar het bracht ons zoveel vreugde in die nare tijd. Onze dochter Gaiske is in maart 2002 geboren. Dat we een meisje kregen vond ik geweldig. Ze was zo'n lief en gemakkelijk kind. Ids was wel blij met de komst van nog een kindje, maar was er tijdens de zwangerschap helemaal niet mee bezig, in tegenstelling tot de vorige twee keer. Hij was gewoon te veel met zichzelf bezig, kon er niets meer bij hebben. Vanaf het moment dat onze dochter er was heb ik alleen voor haar gezorgd. Ids was ontzettend blij met haar, knuffelde met haar en lag heerlijk warm met haar op de bank, maar haar verzorgen ging niet.

In de zomer van 2002 werd Ids opgenomen in het ziekenhuis, omdat hij al langere tijd last had van een slepend been. Door de prednisonkuur werd hij euforisch. Zelfs na de ziekenhuisopname bleef hij extreem vrolijk en gek doen. ‘Dit is mijn vrouw!’ riep hij bijvoorbeeld op straat tegen wildvreemden. Ik geneerde me enorm. En ook voor de kinderen was het moeilijk. Onze oudste zoon Jorrit wilde op een gegeven moment niet meer dat zijn vader meeging naar schaatsles. Als achtjarig jongetje lag hij op de grond te schreeuwen: ‘Ik ga niet mee!’ ‘Maar je vindt schaatsen toch leuk?’ vroeg ik dan. ‘Ja, maar ik wil niet dat *heit* (Fries voor papa, red.) met me meegaat.’ Veel mensen dachten dat hij aan het dementeren was. Hij deed zo vreemd. Zelf had hij dat helemaal niet door. Een MS-verpleegkundige heeft me later pas uitgelegd dat het iets is wat bij MS hoort. ➤

Ons lichamelijk contact was op een gegeven moment helemaal weg. Ik vond het heel moeilijk, maar ik kon gewoon niet meer met hem vrijen. Dat zei Ids dan ook tegen een onbekende: 'Mijn vrouw wil niet meer met me vrijen.' Soms was er even een moment van inzicht en had hij enorme spijt van de dingen die hij gezegd had of gedaan. Toch heb ik overwogen om bij hem weg te gaan. Het was 2005 en ik was op vakantie met mijn zus. Ik had heel veel leuke mensen ontmoet en ik merkte dat ik belangstelling had van mannen. Ik kan ook opgeven, dacht ik bij mezelf. En weer wat op gaan bouwen met iemand anders. Ik was het vechten zo beu. Vlak na mijn vakantie moest Ids naar een revalidatiecentrum, om te leren omgaan met de beperkingen die hij had. Ik vond het zó lekker dat hij alleen in de weekenden thuis kwam. Even alleen de kinderen. Ik had opeens weer tijd voor de kinderen, dat had ik al die tijd niet gehad. In die tijd had ik niet het gevoel dat ik nog van hem hield.

Toch besloot ik niet bij hem weg te gaan. In een gesprek met een psycholoog, seksuoloog en het maatschappelijk werk, waar Ids ook bij zat, besloten we dat het beter was om bij elkaar te blijven. Tegelijkertijd, spraken we af, moest er ook ruimte voor mij zijn om andere mannen te ontmoeten. Ik hunkerde naar genegenheid, warmte en liefde. Ik wilde weer vrouw zijn, niet alleen maar moeder en verzorgster.

"Ik wilde weer vrouw zijn, niet alleen maar moeder en verzorgster"

Dat was natuurlijk een prachtig streven, maar ik had daar helemaal geen tijd voor. Ids had het er moeilijk mee. Zei uiteindelijk: 'Dat mag wel, maar ik wil er niets van weten.' Ik kon me dat zo goed voorstellen, het brak mijn hart. Hij heeft me in die periode wel eens gevraagd of ik al iemand anders was tegengekomen, maar ik kon eerlijk antwoorden van niet. Misschien heb ik ook niet echt moeite gedaan, omdat ik wist dat het hem zo'n verdriet deed.

Ik zie onze dochter nog lopen achter Ids aan.

Dan pakte ze hem vast in zijn knieholte, zodat ze hem op kon vangen als hij zou vallen. Ze was toen twee. Voor de kinderen was het heel moeilijk dat Ids zo boos op mij kon worden. Ze hebben ook weleens gevraagd: 'Gaan jullie uit elkaar?' Eigenlijk hebben ze altijd heel verschillend gereageerd op de situatie. Zo nam Jorrit, onze oudste, het bijvoorbeeld op voor mij. Terwijl Hinderik, de tweede, heel erg voor zijn *heit* koos. 'Heit is ziek,' zei hij dan. Gaiske heeft haar papa nooit anders gekend dan ziek, dus zij wist niet beter. Ze hebben het meegemaakt dat Ids van de trap viel. We hebben toen allemaal zo gehuild. Hij viel echt van boven naar beneden, de spijlen hingen uit de trap. Eén van de spijlen was zelfs langs de nek van Gaiske geschaafd, ze had een hele diepe schram. Ids lag beneden aan de trap, had gelukkig niets en vroeg: 'Is er al post?'

In 2006 bleef de rechterarm van Ids maar schud-

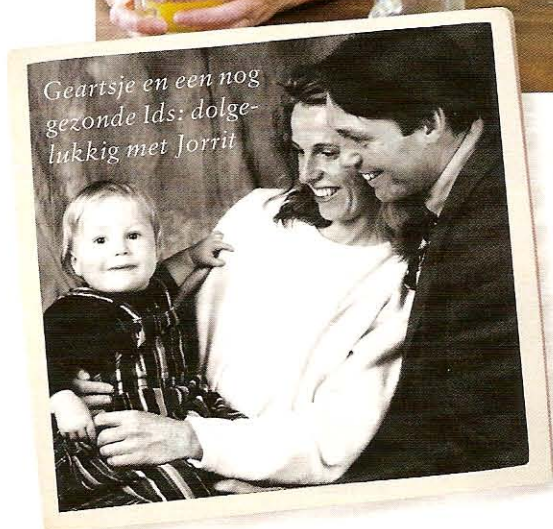
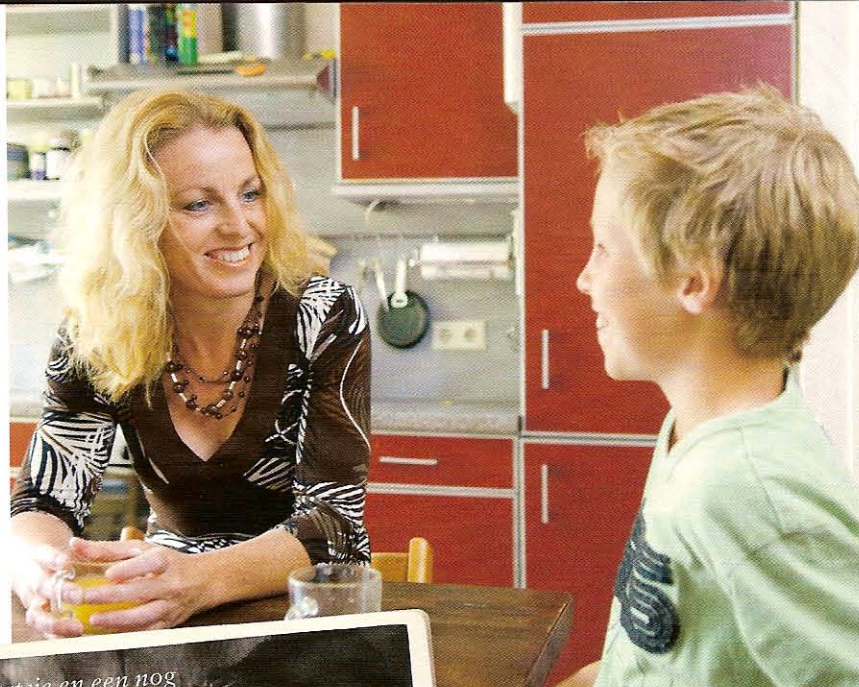
den, vierentwintig uur per dag. Dus kreeg hij een hersenoperatie. Toen hij terugkwam op zaal was ik bij hem, de operatie was geslaagd en het was een gek gezicht om te zien dat die arm nu eindelijk stil lag. Doodmoe was hij, ik besloot vroeg naar huis te gaan. Tegen elven werd ik gebeld. Ids bleek een vier uur durende epileptische aanval te hebben gehad. De volgende dag in het ziekenhuis kon hij niet meer praten en lag daar met grote ogen. Ik las zó'n wanhoop in die ogen. Het was alsof hij tegen me zei: 'Ik wil dit niet meer. Ik kan zo niet verder.' Na die epileptische aanval is mijn genegenheid voor Ids weer enorm toegenomen. Hij was niet meer boos op mij. Toen hij weer kon praten schroomde hij het ook niet om dat te zeggen. Ik kreeg heel veel liefde van hem. Hij was weer een beetje veranderd in die leuke, vrolijke man die hij vroeger was.

De laatste maanden lag Ids door de weeks in het verpleegtehuis. Elke keer als ik daar binnenstapte, kwam er een muur van benauwing en depressie op me af. Ids sliep aanvankelijk met meerdere, vooral oudere, mensen op één kamer, dus we hadden ook helemaal geen privacy. De kinderen vonden het

prachtig om op die mooie, gladde vloer te skeeleren. Die dingen gingen steevast mee. Uiteindelijk kreeg hij een eigen kamer, heel klein, zonder direct zonlicht. Ids deed niet meer zoveel, had er de energie niet meer voor. Een vriendin van me las hem voor, dat vond hij prettig. Maar zelfs de luisterboeken die ik hem gaf waren hem te veel. Elke zondag kwam hij naar huis. We zaten dan twee uurtjes aan tafel, dronken een kopje koffie en vaak nodigde ik nog wat mensen uit. En dan ging hij weer weg, in het invalidenbusje.

Al voor de hersenoperatie had ik besloten mijn eigen leven weer op te pakken. Ik koos voor mezelf en voor de kinderen. Ik ging op éénoudergezinsvakantie en besepte: dit is het. Zo zal het in de toekomst zijn. Het allerbelangrijkste waren de kinderen en dat is ook altijd de insteek van Ids zelf geweest. Een verzorger van het verpleegtehuis belde mij toen ik in februari 2007 op de piste stond. Het ging slecht met Ids. Het was beter als we terug zouden komen. Hals over de kop zijn we gegaan. Hij bleek een urinewegontsteking te hebben met als complicatie een bloedvergiftiging en hij kreeg geen voedsel meer omdat hij niet kon slikken. Die zaterdagavond had ik een eerste afspraakje met een andere man. Omdat het even beter leek te gaan met Ids besloot ik toch te gaan. Maar tijdens het etentje werden we gebeld door het ziekenhuis, dat het echt heel slecht met hem ging. Eenmaal in het ziekenhuis, gaf ik diezelfde nacht toestemming om hem los te koppelen van de apparatuur. Het is een zware beslissing geweest. Verstandelijk wist ik wel dat het de juiste was, maar gevoelsmatig heb ik het er nog steeds moeilijk mee. Dan zie ik zijn ogen weer. Hoe hij naar me keek met zoveel vertrouwen in zijn blik. En ik beschaamde dat vertrouwen door ervoor te kiezen hem te laten versterven. En zo voelt het eigenlijk nog steeds.

De verwachting was dat hij diezelfde nacht zou sterven, maar dat gebeurde niet. De volgende ochtend heb ik de kinderen gebeld en hun gezegd dat *heit* dood zou gaan. Mijn zus is met hen naar het ziekenhuis gekomen zodat ze afscheid konden nemen. Uiteindelijk is hij een paar dagen later thuis gestorven. Zijn hart was sterker dan we dachten. Hij is heel rustig ingeslapen, hij zakte steeds verder weg. Ids is in de dagen daarna bij ons thuis gebleven, de kinderen hebben gewoon om hem heen gespeeld. Ze zijn blij dat ze afscheid hebben kunnen nemen. Onlangs is er een moeder uit ons dorp verongelukt en dan zeggen ze opeens: 'Maar dat meisje heeft niet eens afscheid kunnen nemen van haar moeder, zij werd 's morgens wakker en haar moeder was er niet meer.'

"En dan ging hij weer weg. In het invalidenbusje"

Ik heb een lied geschreven en dat is door een vriend op muziek gezet. Tijdens de begrafenis werd dat gespeeld, live. Dat was zo mooi. We hadden veel filmbeelden van Ids en daar hebben we een mooie compilatie van gemaakt. Toen mijn oudste zoon dat zag moest hij vreselijk huilen. 'Zo was het, hè mam.' Ja, zo was het.

De man met wie ik die bewuste zaterdagavond had afgesproken is nu mijn vriend. Doordat ik op die avond gebeld werd was het contact eigenlijk gelijk heel intens. Hij zegt soms: 'Ik wacht op het moment dat jij breekt.' Maar de meeste rouwverwerking heb ik eigenlijk al gehad toen Ids in het verpleegtehuis zat. Toen zat ik regelmatig in mijn auto te huilen, of 's avonds thuis. Want toen was er al verlies natuurlijk. Van je geliefde, je relatie, van alles waar je vroeger van droomde. We praten er veel over en ik ben met de kinderen in rouwtherapie. Jorrit kan zijn verdriet goed uiten, als hij verdrietig is komt hij naar me toe. Hindrik heeft daar wat meer moeite mee, is een binnenvetter. En onze dochter? Zij is heel open, zegt met een heel serieus gezichtje: 'Eigenlijk is het wel goed hè, dat *heit* nu dood is. Want als ik dood ga dan ben ik bij *heit*. En als ik niet dood ga, dan ben ik bij jou.'"

MET DANK AAN WWW.ouderalleen.nl